
Buddhister i Västvärlden

- Ett nytt fält för kristen mission

Uppskattningarna av hur många buddhister det finns i världen varierar mellan 330 miljoner och 1 miljard. De flesta beräkningarna är dock samstämmiga kring att andelen buddhister utgör ungefär sex procent av världens befolkning. Även om buddhismen är betydligt mindre än kristendomen, är den i dag en global religion.

Av **Hugh Kemp**

BUDDHISMENS SPRIDNING

Termen ”Västerländsk buddhism” och ”global buddhism” pekar på buddhismens spridning från dess ursprung i Asien.

- Siddharta Gautama, som gavs titeln Buddha, levde i ett område som i dag ligger på gränsen mellan Indien och Nepal, någon gång omkring 600-500 f Kr.
- Under beskyddarskapet av kejsare Ashoka (regent 269-232 f Kr) gjordes det möjligt för buddhismen att spridas söderut till Ceylon, nordväst till Afghanistan, därefter norrut till Tibet, Kina, Korea och Japan, och sydöst till Burma, Thailand, Laos, Vietnam och Kambodja.

SPRIDNINGEN TILL VÄST

Buddhismens ankomst till Västvärlden började på allvar under 1800-talets första årtionden. Som en del i det europeiska koloniala företaget, fördes buddhistiska texter från Asien för översättning och studier. Detta fick till följd att västerlandets förståelse av buddhismen inledningsvis färgades av orientalismen, och ofta återfanns inom teosofin. Anagarika Dharmapala (1864-1933), buddhistisk reformivrare från Ceylon, deltog i Världsreligionkongressen i Chicago 1893, och i efterhand har några sett Dharmapala som den amerikanska buddhismens grundare.

Genom immigration (exempelvis från Japan till Amerika från 1850-talet) och guldrusherna på 1800-talet (i Kalifornien, Australien och Nya Zeeland) skapades ytterligare kontakter med buddhister från Asien, vilket ledde till att de allt mer sällan betraktades som ”de andra” av den omgi-

vande majoritetskulturen. [Bland de som invandrat från Asien till Sverige kan nämnas båtflyktingarna från Vietnam som kom på 70-talet. Övers. anm.]

SNABB TILLVÄXT

Det var främst på 1960-talet som buddhismen spred sig snabbt i väst. Detta berodde delvis på Dalai Lamas flykt från Tibet 1959, och påföljande entré på världsscenen. Detta ledde också till att många lamor och flyktingar från Tibet bosatte sig i Västvärlden och skapade undervisningscentra här. Vissa västerlänningar upptäckte också att zenbuddhismen hade gemensamma nämnare med 1960-talets hippierörelse och de ideal tidens ”beatniks” stod för.

- Denna första våg nådde USA först, och först därefter och lite mer långsamt Västeuropa och andra delar av Västvärlden.
- I dag finns buddhismen representerad i så gott som hela västvärlden genom undervisnings- och retreatcentra, bokförlag, studiegrupper, meditationsgrupper, vårdenheter, bokaffärer, träningscentra och liknande.

Dessa buddhistiska verksamheter synliggörs också genom ett stort antal webbsidor, som representerar en uppsjö av buddhistiska traditioner och inriktningar. Ett exempel är The World Buddhist Directory (se, www.buddhanet.info) som samlar olika verksamheter som vill synas på detta sätt. I början av 2014 visade en sökning att det finns:

Åtminstone 1 100 buddhistiska centra i USA och Kanada, varav 439 i Kalifornien

- 64 centra i London
- 149 i Schweiz och
- 125 i delstaten Victoria, Australien

Samtliga dessa siffror var avsevärt högre än 2005. Buddhismen har också spridits till Sydamerika (med 33 centra bara i Brasilien) och Afrika (bland annat 46 i Sydafrika). I både USA och Australien påstås buddhismen vara den snabbast

växande religionen. [Om du vill studera en svensk samlingssida, se Sveriges buddhistiska samarbetsråds hemsida: www.buddhism-sbs.se, övers. anm.]

DEFINITIONER

I dag ser buddhismen olika ut i Asien och i västvärlden, och det talas dessutom om ”immigranternas buddhism” och ”konvertiternas buddhism”.

- Immigrantbuddhismen representeras kanske av ett kinesiskt tempel där nyanlända immigranter från Kina samlas för festivaler, veckoandakter och kulturell samhörighet.
- Konvertitbuddhismen representeras istället av en nyrenoverad bungalow i naturmaterial, eller en hyrd affärslokal högt uppe i ett kontorskomplex där inhemska konvertiter samlas till meditation och undervisning. Dessa nyomvända är ofta vita, medelklass och har goda inkomster – det vill säga de tillhör en särskild demografisk grupp.

Dessa förenklade indelningar kan dock vara problematiska, och det finns de som föreslår ytterligare kategorier:

- etablerade buddhister: buddhister som bott i landet i generationer
- ”vaggade” buddhister: de som är upp-vuxna i buddhistiska familjer
- ockulta buddhister: influerade av teosofi
- inte-bara-buddhister: med flera identitetsgrunder
- Ijamma buddhister: de som mediterar då och då
- dharma-hoppare: som växlar mellan olika traditioner
- nattduks-buddhister: vars överlåtelse inte går djupare än att de har en buddhistisk bok på sitt nattduksbord

- 40-talist buddhist: som blev buddhist under flower-power-vågen
- konvertit-buddhister: de som medvetet valt buddhismen och tillhör den ”nya buddhismen”¹

Det är vanligt att själv plocka ihop, och förändra, sin buddhism med bidrag från olika källor. Om kriterier såsom grund, andaktsbesök och dogmatik exkluderas kan ”så gott som buddhist” tjäna som en beskrivning av en stor grupp.

DJUPARE ÖVERLÅTELSE

Den otydlighet som uppstår när man själv definierar sin buddhism har en motvikt i den djupare överlåtelsen som ceremonin om att ”ta tillflykt” erbjuder. Denna djupare överlåtelse kan

”Därför är det inte ovanligt att höra hur en västerlänning har gått till ett tibetanskt buddhistcenter den ena kvällen och en katolsk mässa nästa.”

vara till buddhismen i sig, eller ske i samband med ordinationen till munk eller nunna. Den kan också göras inför en reträtt eller en period av avskildhet under en särskild fas av livet.

Detta sker genom att en enkel fras uttrycks under en ceremoni: ”Jag tar min tillflykt till Buddha. Jag tar min tillflykt till

Dharma. Jag tar min tillflykt till Sangha”, det vill säga Buddha, läran och gemenskapen.

Denna enkla inträdsceremoni används i västvärlden, men ”omvändelse” till buddhismen begränsas inte till, eller av, den.

Det är också vanligt att den som definierar sig som buddhist i vår del av världen, ansluter sig till mer än en tradition inom buddhismen, och ibland till mer än en religion. Därför är det inte ovanligt att höra hur en västerlänning har gått till ett tibetanskt buddhistcenter den ena kvällen och en katolsk mässa nästa, för att senare åka på en helgreträtt med zenbuddhistiska vänner och därefter nyfiket besöka en fornhistorisk rit kopplad till

något av solstånd. Och slutligen uppge att man inte utövar någon religion i en opinionsundersökning.

SÄRSKILDA UTTRYCK I VÄST

Trots denna osäkerhet, när det gäller överlåtelse och utövande, kan vissa riktningar och traditioner identifieras också hos oss. Var och en av de tre stora traditionerna inom buddhismen finns representerade i väst: Theravada, Mahayana och Vajrayana (dvs. den tibetanska formen).

[Samtliga rörelser som namnges här nedanför finns representerade med centra i Sverige, övers. anm.]

- Några av dem är medvetna ”planteringar” från Asien, såsom FPMT, the Foundation for the Preservation of the Mahayana Tradition.
- Andra har uppstått här helt och hållet, såsom the Western Buddhist Order som nyligen bytte till namnet Triratna.
- Andra berör mestadels avskilda folkgrupper med ursprung i Asien, och förs hit genom förnyelserörelser i dessas hemländer, såsom BLIA, Buddha Light International Association med ursprung i Taiwan.
- Några har kritiserats för att uppvisa sektliknande karaktärsdrag, såsom Soka Gakkai.
- Andra har antagit en särskild form i västvärlden, för att sedan återplanteras i Asien, vilket gäller det tidigare nämnda FPMT som har startat ett center i Mongoliet.
- Några traditioner har fått omfattande spridning, såsom New Kadampa Tradition med 1.100 center i 40 länder.

KONTURER OCH MÖNSTER

Vi kan nu urskilja vissa konturer av den västerländska buddhismen:

- Buddhismen har aldrig tidigare fått nya

följare med en sådan hastighet som i dag. Medan det tog hundratals, ja kanske tusen år för buddhismen att etablera sig i Asien, har buddhismen slagit rot på mindre än ett årtionde i länder i väst.

- I motsats till Asien, där distinkta kulturer har format traditioner som dominerat ett land – till exempel zenbuddhismen i Japan – samexisterar hela bredden av buddhistiska traditioner i många länder i väst. Detta ger fler valmöjligheter i utövandet, och skapar också överlappningar mellan de olika riktningarna.

Också andra konturer kan identifieras:

- Ledarskapsstrukturer förändras: Asiens ordinerade munkar, som fått rigorös träning i lära och praktik under år, har i väst ersatts av skolade lekmanaledare.
- Maktstrukturerna varierar: Buddhistiska gemenskaper är ofta mer demokratiska och jämställda i väst, där också kvinnornas röster hörs. Detta kan bero på att lekmännen ofta har högre utbildning.
- Sättet att sprida buddhismen skiljer sig också åt: i väst sprids buddhismen av media och kändisar som ett redskap för själslig utveckling, som ett sätt att uppnå världsfred och solidaritet, eller helt enkelt bara som en trend att hänga på.
- Materiellt kan kulturerna likna varandra, men i väst finns gärna ett ”förverkliga dig själv”-tänkt i grunden. Själva tanken på en definierad lära eller kärna för tron är utesluten för många i väst.

FRAMTIDEN

Buddhismen fortsätter att byta skepnad och få fler, nya uttryck.

- Buddhismen uppfattas ibland som en samhällskraft utifrån dess starka etiska

engagemang (som synliggjordes samtidigt som miljörelsen växte fram) och den sociala och politiska medvetenheten bland vissa buddister i väst.

- Det går också att urskilja feministisk buddhism, hbtq-buddhism och buddhism bland olika minoriteter.
- Specifika nationella uttryck kan komma att uppstå, så att det kanske uppstår en ”dansk” buddhism eller ”svensk” buddhism.

Eftersom buddhismen frikopplats från sitt asiatiska ursprung, utsätts

den nu för de lokala, kulturella krafter som alla religioner möter när de etablerar sig i en ny kontext. Buddhismens närvaro börjar verkligen bli global, men på lokal nivå kommer den – om vi ska dra slutsatser från dess historia – att anpassa sig och kontextualiseras.

I vilken grad dess universella, gemensamma drag kommer att försvinna, är än så länge för tidigt att säga något om. Vad kommer till exempel buddhister i Marocko att ha gemensamt med hbtq-buddhister i USA? Och kommer någon av dessa uttryck att se ut som buddhismen i Asien?

BUDDHISM OCH KRISTEN MISSION

Utifrån dess växande närvaro, är det hög tid för evangeliskt troende att uppmärksamma buddhismen i Västvärlden, både bland invandrare och i dess ”konverterade” uttryck. Den kommer att fortsätta växa, eftersom buddhismen är en missionerande religion. Samtidigt kommer antalet som identifierar sig uteslutande som buddhister, ge-

”I väst sprids buddhismen av media och kändisar som ett redskap för själslig utveckling, som ett sätt att uppnå världsfred och solidaritet, eller helt enkelt bara som en trend att hänga på.”

nom omvändelse till och praktiserande av buddhismen, att plana ut omkring 2-procentsnivån hos befolkningen i väst – sett utifrån erfarenheterna bland befolkningen i Australien, Nya Zeeland respektive Storbritannien.

Många nya buddhister kommer från en ursprungligen kristen kontext. Många är desillusionerade före detta kristna som upplevt oförrätter inom kyrkan eller funnit lite stöd i kyrkan, eller som upplever att buddhismen ger större intellektuell stimuli eller djupare rituell tillfredsställelse. Evangeliskt troende behöver se den västerländska buddhismen som ett nytt missionsfält, men det kommer utmana både intellektuellt och pastoralt, och detta behöver därför bearbetas ingående.

FÖRSLAG PÅ RESPONS

Att förmedla den kristna tron till dessa människor måste styras av konversationer, kanske inte främst i relation till buddhismen och världsreligionerna, utan med missionärer som arbetar bland de som anammat New age- och andra nya andliga rörelser i västvärlden. Buddhister i vår del av världen bryr sig mindre om läror och trossystem, och intresserar sig mer för ”praxis” – hur man dagligen lever ut sin tro.

Kristna behöver därför också ha en praxis värd namnet: att dagligen läsa Bibeln, att meditera och be, att delta i Eukaristin/Herrens förbundsmåltid. När vi verkligen praktiserar detta, öppnar det upp för berikande samtal. Medan många evangeliskt troende kan vara trötta på liturgi och riter, är det just detta som många gånger attraherar buddhister i väst. Att tillhöra en gemenskap som samlas kring en praxis kan mycket väl vara en väg in i tro², och här finns ett tydligt rop till kristna att tänka missionellt, med tydlighet, gästvänlighet och samtal. Att dessutom delta i en buddhistisk gemenskap under en tid, kan leda till fruktbarande samtal om Jesus.

Buddhister i väst förkastar ofta den organiserade kyrkan rakt av, utifrån att de vistats i den kristna miljön men på något sätt skadats av den. Många delar såväl förkastelsen som många socio-

logiska och kulturella karaktärsdrag med de som utövar New Age, nyandlighet och nyhedendom: alla tycks de utforma sin lära, praxis och identitet utifrån flera olika källor.

Ett autentiskt, nyfiket och kärleksfullt engagemang i dessa individer leder ofta fram till besjälade, men samtidigt varma, konversationer. Oavsett om det gällt ett besök i ett New Kadampa-tempel, en lunch med zenbuddhister eller samtal med människor på High street i Glastonbury i England, har människorna där uttryckt att ”du är den förste riktige kristne vi någonsin mött”.

Reflektionerna kring vårt missionella engagemang bland Västvärldens buddhister fortsätter inom en grupp som bildades vid 2004 års forum för världsevangelisation inom Lausannerörelsen – ”Grupp 16”. Resultatet har satts på pränt i Lausanne Occasional Paper 45 ”Religious and Non-Religious Spirituality in the Western World (‘New Age’)”, som är en bra utgångspunkt om man vill påbörja resan mot ett missionsengagemang bland buddhister i väst.³

Hugh Kemp är adjungerad lektor i missionskunskap vid St John’s College, Auckland, Nya Zeeland. Han har varit involverad i teologisk utbildning i Mongoliet, England, Filippinerna och Sri Lanka.

Översättning: Ola Nilsson, Reformedia

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) månatliga artikelserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.

NOTER

1. Thomas Tweed, 'Night-Stand Buddhists and Other Creatures: Sympathizers, Adherents, and the Study of Religion' in *American Buddhism: Methods and Findings in Recent Scholarship*, ed. Duncan Ryuken Williams and Christopher S. United Kingdom: Curzon Press, 1999).
2. G Davie, *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging* (Oxford: Blackwell, 1994).
3. Detta document finns tillgängligt för nedladdning här: <http://www.lausanne.org/en/documents/lops/860-lop-45.html>.

Ytterligare läsning

Almond, Philip C. *The British Discovery of Buddhism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988.

Bluck, Robert. *British Buddhism: Teachings, practice and development*. London and New York: Routledge, 2006.

Clasquin, Michel, and Jacobus S Krueger, eds. *Buddhism and Africa*. Pretoria: University of South Africa Press, 1999.

Coleman, James W. *The New Buddhism: The Western Transformation of an Ancient Tradition*. New York: Oxford University Press, 2001.

Croucher, Paul. *Buddhism in Australia, 1848-1988*. Kensington NSW: New South Wales University Press, 1989.

Davie, G. *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging*. Oxford: Blackwell, 1994.

Fields, Rick. *How the Swans Came to the Lake: A Narrative History of Buddhism in America*, 3rd ed. Boston: Shambhala Publications, Inc., 1992.

Learman, Linda, ed. *Buddhist Missionaries in the Era of Globalization*. Honolulu: University of Hawaii Press, 2005.

Lopez, Donald S. *Prisoners of Shangri-La: Tibetan Buddhism and the West*. Chicago: The University of Chicago Press, 1998.

Matthews, Bruce, ed. *Buddhism in Canada*. Oxford: Routledge, 2006.

Prebish, Charles, and Martin Baumann. *Westward Dharma: Buddhism Beyond Asia*. Los Angeles: University of California Press, 2002.

Prebish, Charles, and Kenneth K Tanaka, eds. *The Faces of Buddhism in America*. Los Angeles: University of California Press, 1998.

Rocha, Cristina. *Zen in Brazil: The Quest for Cosmopolitan Modernity*. Honolulu: University of Hawaii Press, 2006.

Tweed, Thomas. 'Night-Stand Buddhists and Other Creatures: Sympathizers, Adherents, and the Study of Religion' in *American Buddhism: Methods and Findings in Recent Scholarship*, edited by Duncan Ryuken Williams and Christopher S. United Kingdom: Curzon Press, 1999.

http://www.lausanne.org/wp-content/uploads/2014/09/hugh_kemp.jpg